

Warszawa, 10.03.2026 r.

Ministerstwo Zdrowia
Departament Nadzoru i Kontroli ul. Miodowa
15
00-952 Warszawa
kancelaria@mz.gov.pl

Podmiot wnoszący petycję:

[REDACTED]

PETYCJA W SPRAWIE PODJĘCIA DZIAŁAŃ MAJĄCYCH NA CELU OCHRONĘ ZDROWIA PUBLICZNEGO I HIGIENY ŚRODOWISKA W ZWIĄZKU Z TZW. „POWIERZCHNIOWYM” GOSPODAROWANIEM OCZYSZCZONYMI ŚCIEKAMI POCHODZĄCYMI Z PRZYDOMOWYCH OCZYSZCZALNI ŚCIEKÓW

Działając w interesie publicznym oraz w celu ochrony zdrowia i ochrony środowiska wymagających szczególnej troski w imię dobra wspólnego, na podstawie art. 63 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483 z późn. zm., dalej jako „**Konstytucja**”) w zw. z art. 2 ust. 1, art. 2 ust. 2 pkt 1 i art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach Dz. U. z 2018 r. poz. 870) wnosimy petycję dotyczącą podjęcia przez Głównego Inspektora Sanitarnego, działającego pod nadzorem Ministra Zdrowia, następujących działań służących zapewnieniu higieny środowiska i bezpieczeństwa sanitarnego w związku z tzw. „powierzchniowym” gospodarowaniem oczyszczonymi ściekami z przydomowych oczyszczalni ścieków polegającym m.in. na „wylewaniu” ścieków na grunt lub „zraszaniu” nimi powierzchni ziemi, w tym terenów zielonych w najbliższym sąsiedztwie skupisk ludzkich:

- 1) **wystąpienia przez Głównego Inspektora Sanitarnego do Rady Sanitarno-Epidemiologicznej z wnioskiem o przygotowanie opinii lub ekspertyz oraz przedstawienie informacji dotyczących możliwego wpływu tzw. „powierzchniowego” gospodarowania oczyszczonymi ściekami na zdrowie publiczne i higienę środowiska**, tj. zaangażowanie organu opiniodawczego i doradczego Głównego Inspektora Sanitarnego, w tym komisji problemowych higieny komunalnej i zdrowia środowiskowego, sanitarnego nadzoru zapobiegawczego oraz edukacji i promocji zdrowia, do przeprowadzenia oceny praktyk polegających m.in. na „wylewaniu” ścieków na grunt lub „zraszaniu” nimi powierzchni ziemi;
- 2) **przedstawienia stanowiska Głównego Inspektora Sanitarnego dotyczącego możliwego wpływu tzw. „powierzchniowego” gospodarowania oczyszczonymi ściekami na zdrowie publiczne i higienę środowiska**, ze szczególnym uwzględnieniem adekwatności i konieczności stosowania środków administracyjnych – działań prewencyjnych i kontrolnych w odniesieniu do postępowania ze ściekami, które może skutkować bezpośrednim narażeniem ludności na oddziaływanie substancji zanieczyszczających w ściekach;

- 3) **nawiązania i kontynuowania przez Głównego Inspektora Sanitarnego międzyinstytucjonalnej współpracy z organami władzy publicznej właściwymi w sprawach gospodarki wodnej, które podjęły działania odnoszące się do tzw. „powierzchniowego” gospodarowania oczyszczonymi ściekami, w tym potwierdzenia zasadności współdziałania w stosowaniu środków administracyjnych służących przeciwdziałaniu zagrożeniom wynikających z tzw. „powierzchniowego” gospodarowania ściekami na zdrowie publiczne;**
- 4) **sformułowania przez Głównego Inspektora Sanitarnego wytycznych dla pozostałych organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej służących zapewnieniu higieny środowiska i bezpieczeństwa sanitarnego w związku z tzw. „powierzchniowym” gospodarowaniem oczyszczonymi ściekami, w szczególności zwrócenia tymże organom uwagi na możliwe zagrożenia związane ze stosowaniem tzw. „powierzchniowego” gospodarowania ściekami w ramach ustalania ogólnych kierunków działania organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej lub koordynacji i nadzoru nad działalnością tych organów administracji publicznej;**
- 5) **rozważanie przez Głównego Inspektora Sanitarnego potrzeby przeprowadzenia publicznych kampanii edukacyjnych ilustrujących wpływ praktyk tzw. „powierzchniowego” gospodarowania oczyszczonymi ściekami na higienę środowiska i bezpieczeństwo sanitarne.**

Celem petycji jest systemowe zaangażowanie Głównego Inspektora Sanitarnego i Ministra Zdrowia w przeciwdziałanie możliwym zagrożeniom wynikającym z tzw. „powierzchniowego” gospodarowania oczyszczonymi ściekami z przydomowych oczyszczalni ścieków. **Wnioskodawcy oczekują kompleksowego podejścia obejmującego zarówno ekspercką ocenę wpływu takich praktyk na zdrowie publiczne i higienę środowiska, jak i wypracowanie konkretnych rozwiązań administracyjnych oraz wytycznych dla organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej.**

Wyrażamy zgodę na ujawnienie danych osobowych podmiotu wnoszącego petycję na stronie internetowej podmiotu rozpatrującego petycję lub urzędu go obsługującego.

UZASADNIENIE

1. Istota problemu wymagającego interwencji właściwych organów władzy publicznej

Celem niniejszej petycji jest zainteresowanie organów władzy publicznej powołanych do realizacji zadań z zakresu zdrowia publicznego funkcjonowania w praktyce metod tzw. „powierzchniowego” gospodarowania oczyszczonymi ściekami jako rzekomo dopuszczalnych w ramach wprowadzania ścieków do ziemi, pochodzących z gospodarstw domowych lub gospodarstw rolnych i oczyszczanych w przydomowych oczyszczalniach ścieków o wydajności do 5 m³ na dobę, w ramach zwykłego korzystania z wód, poza aglomeracjami. Stosowanie tzw. „powierzchniowego” gospodarowania oczyszczonymi ściekami wymaga rzetelnej weryfikacji z punktu widzenia jego wpływu na higienę środowiska w najbliższym otoczeniu gospodarstw domowych i gospodarstw rolnych, w tym wód wykorzystywanych nie tylko do nawadniania upraw oraz pojenia zwierząt domowych i zwierząt gospodarskich, lecz również do zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi.

Nie ulega wątpliwości, że skuteczna i godna zaufania kontrola nad przydomowymi systemami oczyszczania ścieków będącymi kluczowym elementem gospodarki ściekowej w Polsce) wymaga, aby przepisy dotyczące ich działania i skuteczności nie były tylko „na papierze”, ale realnie wspierały ochronę zdrowia publicznego i higieny środowiska. Ma to szczególne znaczenie w sytuacjach, gdy ścieki z przydomowych oczyszczalni są wylwane bezpośrednio na grunt lub rozprowadzane przez tzw.

„zraszacze”. Założenie, że substancje zanieczyszczające ze ścieków „wylewanych” na grunt lub rozprowadzanych przez tzw. „zraszacze” miałyby pozostawać bez wpływu na otoczenie jest całkowicie oderwane od rzeczywistości. W praktyce substancje zanieczyszczające ze ścieków rozprowadzanych „powierzchniowo” mogą łatwo przedostać się do wód gruntowych, terenów zielonych, drzew czy upraw i roślin, np. owoców i warzyw przeznaczonych do spożycia przez ludzi lub zwierzęta.

2. Możliwe zagrożenia dla zdrowia publicznego i higieny środowiska

Oczyszczone ścieki wprowadza się do ziemi w ramach indywidualnych systemów odprowadzania i oczyszczania ścieków, a nie na jej powierzchnię, ponieważ grunt jest elementem przyrodniczym, w którym dochodzi do rozkładu substancji zawartych w ściekach. Wprowadzanie oczyszczonych ścieków do ziemi zapobiega rozprzestrzenianiu się zanieczyszczeń, w tym ich kontaktu z ludźmi i zwierzętami. W opracowanych przez Światową Organizację Zdrowia wytycznych dotyczących bezpiecznego wykorzystywania ścieków podkreślono, że „[w]ykorzystanie ścieków z lokalnych instalacji sanitarnych [...] może stanowić poważne zagrożenie dla zdrowia, jeśli nie zostały one odpowiednio oczyszczone. Główne zagrożenie dla zdrowia wynika z obecności jaj robaków w obszarach, gdzie często występują robaki jelitowe. Jaja tych pasożytów mogą przetrwać miesiące, a nawet lata w odchodach i glebie. Zagrożenia dla zdrowia związane z wykorzystaniem szarej wody [...] są uważane za mniejsze niż w przypadku ścieków lub odchodów. Szara woda ma zazwyczaj niższe stężenie patogenów niż ścieki, ale nadal może zawierać niektóre patogeny, które dostają się do niej podczas prania pieluch dziecięcych, prania bielizny, higieny osobistej lub z innych źródeł”¹.

W piśmiennictwie naukowym, w tym opracowywanym przez pracowników naukowych Wydziału Biologii Uniwersytetu Warszawskiego, wielokrotnie zwracano uwagę na możliwe zagrożenia związane z tzw. „powierzchniowym” gospodarowaniem ściekami, w tym ściekami oczyszczonymi. Większość literatury naukowej poświęconej tej tematyce dotyczy komunalnych biologicznych oczyszczalni ścieków, gdzie cały proces oczyszczania pozostaje pod stałą kontrolą i monitoringiem, a ścieki oczyszczone są wprowadzane do rzek, gdzie ulegają one wielokrotnemu „rozcieńczeniu”. W ściekach rozprowadzanych „powierzchniowo” – pomimo ich oczyszczania – badania wykazywały występowanie następujących zagrożeń dla zdrowia publicznego i higieny środowiska:

- **antybiotyki i superbakterie (odporne na antybiotyki)², w tym enterokoki³,**
- **glisty ludzkie i nicienie⁴,**

¹ World Health Organization, *Guidelines for the Safe Use of Wastewater, Excreta and Greywater. Volume 1. Policy and Regulatory Aspects*, Geneva 2006, s. 10.

² Por. np. M. Piotrowska et al., *Occurrence and Variety of β -Lactamase Genes among *Aeromonas* spp. Isolated from Urban Wastewater Treatment Plant*, „Frontiers of Microbiology” 2017, vol. 8, 863; M. Piotrowska, S. Kowalska, M. Popowska, *Diversity of β -lactam resistance genes in gram-negative rods isolated from a municipal wastewater treatment plant*, „Annals of Microbiology” 2019, vol. 69, s. 591-601; M. Narayana Rao et al., *Do's and don'ts of waste water treatment, their reuse and future directions* [w:] D. Pal, A. Kumar (red.), *Antimicrobial Resistance in Wastewater and Human Health*, Exeter 2023, s. 131-152.

³ Por. np. S. Monteiro, R. Santos, *Incidence of enterococci resistant to clinically relevant antibiotics in environmental waters and in reclaimed waters used for irrigation*, „Journal of Water & Health” 2020, vol. 18(6), s. 911-924.

⁴ Por. np. U.J. Blumenthal et al., *Guidelines for wastewater reuse in agriculture and aquaculture: recommended revisions based on new research evidence*, London 2000, s. 5-6.

- gronkowce, pałeczka okrężnicy i salmonella⁵,
- drobnoustroje oportunistyczne⁶,
- mikrozanieczyszczenia organiczne⁷,
- pyłkowo-kropelkowe aerozole biologiczne zawierające wirusy⁸ lub bakterie, zarodniki grzybów i fragmenty mikroorganizmów⁹.

Ryzyka związane ze stosowaniem tzw. „powierzchniowego” gospodarowania oczyszczonymi ściekami pozostają zróżnicowane w zależności od konkretnej metody takiego postępowania ze ściekami¹⁰. Obecność na gruncie ścieków i substancji zanieczyszczających z nich pochodzących przyczynia się do potęgowania zjawisk **bioakumulacji i biomagnifikacji**¹¹, tj. procesów ekosystemowych prowadzących do zwiększania się zawartości substancji i czynników niebezpiecznych ze ścieków na istniejącej roślinności lub w innej materii organicznej, z którą na bezpośredni kontakt mogą być narażone zwierzęta lub ludzie, w tym osoby całkowicie nieświadome pozbywania się ścieków w ten sposób. Liczne badania wykazały, że bakterie obecne w ściekach oczyszczonych, w tym patogenne i odporne na antybiotyki, przeżywają w glebie od kilku dni do 10 lat, a na roślinach od kilku dni do jednego roku.

3. Właściwe wymagania prawne

Zgodnie z art. 22 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi Dz. U. z 2024 r. poz. 924 z późn. zm.) właściciel, posiadacz lub zarządzający nieruchomością są obowiązani utrzymywać ją w należyłym stanie higieniczno-sanitarnym w celu zapobiegania zakażeniom i chorobom zakaźnym, w szczególności prowadzić prawidłową gospodarkę ściekami, niewpływającą negatywnie np. na jakość roślin uprawnych przewidzianych do spożycia przez ludzi lub zwierzęta. Stosownie do art. 234 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne Dz. U. z 2025 r. poz. 960) zakazuje wprowadzania ścieków na grunty sąsiednie, co także powinno podlegać weryfikacji w odniesieniu do tzw. „powierzchniowego” gospodarowania ściekami.

Ewentualny brak bieżącego nadzoru sanitarnego nad praktykami „wylewania” ścieków oczyszczonych na grunt i „zraszania” takimi ściekami powierzchni ziemi wskazywałby na niczym nieuzasadnione gorsze traktowanie obszarów nieskanalizowanych, np. terenów wiejskich, a także prowadziłyby do powstania zagrożenia bakteriologicznego, zwiększenia ryzyka zanieczyszczenia

⁵ Por. np. J. Weidhaas et al., *Microbial and chemical risk from reclaimed water use for residential irrigation*, “Water Reuse” 2022, vol. 12(3), s. 289-303.

⁶ Por. np. B. Drigo et al., *Inactivation, removal, and regrowth potential of opportunistic pathogens and antimicrobial resistance genes in recycled water systems*, “Water Research” 2021, vol. 201, 117324.

⁷ Por. np. Ekobak, *Ścieki oczyszczone – zagrożenia dla wód powierzchniowych*, dostępne pod adresem: <https://ekobak.pl/scieki-oczyszczone-zagrozenia-dla-wod-powierzchniowych/>; F.X. Cadena-Aponte et al., *From the Reclaimed Water Treatment Plant to Irrigation in intensive Agriculture Farms: Assessment of the Fate of Antibiotics, Antibiotic Resistance Bacteria and Genes, and Microbial Pathogens at Real Scale*, “Environmental Science & Technology” 2025, vol. 59, s. 19953-19965.

⁸ Por. np. M. Vermi Aizza Corpuz et al., *Viruses in wastewater: occurrence, abundance and detection methods*, “Science of the Total Environment” 2020, vol 745, 140910; G.H. Palmer et al., *Wastewater-based Disease Surveillance for Public Health Action. Consensus Study Report*, Washington 2023.

⁹ Por. np. A. Michalak, K. Pawlas, *Wpływ aerozolu biologicznego z oczyszczalni ścieków na zdrowie pracowników i okolicznych mieszkańców – analiza literaturowa*, „Medycyna Środowiskowa – Environmental Medicine” 2012, t. 15, nr 4, s. 116-122.

¹⁰ U.J. Blumenthal et al., *Guidelines for wastewater reuse in agriculture and aquaculture: recommended revisions based on new research evidence*, London 2000, s. 38.

¹¹ Por. np. S. Mukherjee, N. Chauhan, *Assessment and monitoring of human health risk during wastewater reuse* [w:] D. Pal, A. Kumar (red.), *Antimicrobial Resistance in Wastewater and Human Health*, Exeter 2023, s. 255-270.

środowiska i obniżenia jakości wody pitnej. Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę środowiska art. 5 Konstytucji), a ochrona środowiska oraz zapobieganie negatywnym dla zdrowia skutkom degradacji środowiska należą do obowiązków polskich władz publicznych art. 68 ust. 4 i art. 74 ust. 2 Konstytucji).

4. Działania organów władzy publicznej właściwych w sprawach gospodarki wodnej

Prawny i faktyczny status stosowania w praktyce tzw. „powierzchniowego” gospodarowania ściekami pochodzącymi z przydomowych oczyszczalni ścieków wzbudziło wątpliwości kierownictwa Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie. W piśmie Dyrektora Departamentu Usług Wodnych Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej z 29 października 2024 r., znak: _____, zwrócono się do Ministerstwa Infrastruktury z wnioskiem o przedstawienie stanowiska, które „zapewniłoby jednolite rozumienie przepisów związanych ze zwykłym korzystaniem z wód przez wszystkie jednostki organizacyjne Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie”.

Departament Prawny Ministerstwa Infrastruktury wykluczył dopuszczalność interpretacji przepisów umożliwiającej niekontrolowaną emisję środowiska substancjami zanieczyszczającymi zawartymi w ściekach, które są „wylwane” na grunt lub którymi „zrasza się” powierzchnię ziemi. W piśmie Zastępcy Dyrektora Departamentu Prawnego Ministerstwa Infrastruktury z 6 maja 2025 r., znak: _____, wskazano, że „nie ma możliwości stosowania ścieków oczyszczonych w przydomowej oczyszczalni ścieków poprzez ich wykorzystanie do nawadniania za pomocą systemów nawadniających, zraszaczy, drenaży posadowionych na powierzchni gruntu z uwagi na fakt, iż już z samej treści przepisów wynika, że odprowadzanie ścieków następuje do ziemi”. Prawdopodobnie tego stanowiska potwierdzono w piśmie Zastępcy Dyrektora Departamentu Gospodarki Wodnej Ministerstwa Infrastruktury z 20 maja 2025 r., znak: _____, z którego wynika, że **przepisy prawa polskiego nie przewidują możliwości prowadzenia tzw. „powierzchniowego” rozprowadzania ścieków z przydomowych oczyszczalni ścieków.**

W konsekwencji powyższego, do kierowników nadzorów wodnych, dyrektorów zarządów zlewni i dyrektorów regionalnych zarządów gospodarki wodnej skierowano pismo Zastępcy Prezesa Wód Polskich ds. Usług Wodnych z 24 lipca 2025 r., znak: _____, w którym przesądzono, że „nie ma możliwości powierzchniowego zagospodarowania ścieków oczyszczonych w przydomowej oczyszczalni ścieków poprzez ich wykorzystanie do nawadniania za pomocą systemów nawadniających, zraszaczy, drenaży posadowionych na powierzchni gruntu”.

Oprócz tego, analogiczne stanowisko Minister Infrastruktury zaprezentował w zawiadomieniach z 16 października 2025 r., znak: _____, o negatywnym rozpatrzeniu petycji „w sprawie zmiany interpretacji przepisów dotyczących wprowadzania ścieków oczyszczonych do ziemi w ramach zwykłego korzystania z wód” i w sprawie „w sprawie uchylecia interpretacji przepisów dotyczących powierzchniowego wprowadzania do gruntu ścieków oczyszczonych w przydomowych oczyszczalniach ścieków”. W obydwu tych zawiadomieniach **Minister Infrastruktury potwierdził możliwość występowania ryzyk dla zdrowia publicznego i higieny środowiska w związku ze stosowaniem tzw. „powierzchniowych” systemów gospodarowania ściekami oczyszczonymi.** Co prawda w zawiadomieniach dostrzeżono potencjał ponownego wykorzystania wody, ale jednocześnie przypomniano o zasadach ogólnych i nadrzędnych wartościach w gospodarowaniu wodami. Minister Infrastruktury podkreślił, że **gospodarowanie ściekami oczyszczonymi z przydomowych oczyszczalni ścieków nie może „odbywać się kosztem bezpieczeństwa sanitarnego i epidemiologicznego”, a ponowne wykorzystanie wody „musi odbywać się z zachowaniem zasad bezpieczeństwa sanitarnego i ochrony środowiska”.** Stanowisko Ministra Infrastruktury jednoznacznie wskazuje, że wtórne

wykorzystanie oczyszczonych ścieków z instalacji przydomowych nie może odbywać się dowolnie, lecz wymaga zachowania kompletu rygorów sanitarnych i epidemiologicznych oraz zgodności z normami ochrony środowiska.

Opisane powyżej stanowisko polskich organów władzy publicznej właściwych w sprawach gospodarki wodnej jest jednoznaczne – praktyki polegające na stosowaniu metod tzw. „powierzchniowego” gospodarowania oczyszczonymi ściekami, w tym ich „wylewania” lub „zraszania” nimi powierzchni ziemi, są całkowicie pozbawione podstaw prawnych. Ścieki pochodzące z przydomowych oczyszczalni ścieków mogą wprowadzane jedynie „do ziemi” w ramach zwykłego korzystania z wód, a nie na powierzchnię ziemi lub obiekty pozostające na jej powierzchni np. rośliny).

5. Wymagania prawne w innych państwach europejskich

Opisane powyżej stanowisko Ministerstwa Infrastruktury i Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie wynika z faktu, iż w prawie polskim nie dopuszczono metod tzw. „powierzchniowego” gospodarowania oczyszczonymi ściekami. Obecny w polskich przepisach wymóg wprowadzania ścieków „do ziemi” zamiast ich wprowadzania „na ziemię”) nie może być interpretowany rozszerzająco jako dowolnie odnoszący się do ziemi, na którą może trafić część ścieków, a precyzyjniej: część substancji zanieczyszczających zawartych w oczyszczonych ściekach.

Przegląd wymagań prawnych obowiązujących w innych państwach europejskich pozwala przyjąć, że brak dopuszczalności stosowania tzw. „powierzchniowego” gospodarowania oczyszczonymi ściekami **nie musi być rezultatem wyraźnego zakazu, lecz jest rezultatem celowego kształtowania odpowiednich regulacji**. W praktyce mamy do czynienia z dwiema metodami regulacji.

Pierwszą z metod regulacji jest wskazanie wprost tzw. „powierzchniowego” gospodarowania ściekami jako metody dopuszczalnej, której zgodne z prawem stosowanie jest **obwarowane szeregiem dodatkowych wymagań** Republika Federalna Niemiec i Republika Austrii).

W prawie niemieckim określono dopuszczalne metody „usuwania ścieków”, wśród których – obok infiltracji do gruntu – wprost wymieniono m.in. „nawadnianie” lub „rozlewanie” ścieków § 54 ust. 2 niemieckiej ustawy o gospodarce wodnej / *Gesetz zur Ordnung des Wasserhaushalts*). Jeżeli prawodawca niemiecki uznał za konieczne wyróżnienie takich metod postępowania ze ściekami jako dopuszczalnych, to znaczy, że bez wyraźnego wskazania nie mogłyby być stosowane zgodnie z prawem.

W prawie austriackim określono dopuszczalne metody wprowadzania ścieków do środowiska, które wymagają uzyskania pozwolenia wodnoprawnego, gdzie – obok infiltracji do gruntu – wprost wymieniono m.in. „nawadnianie” i „zraszanie” § 32 ust. 2 lit. d austriackiego prawa wodnego / *Wasserrechtsgesetz*). Jeżeli prawodawca austriacki uznał za konieczne wyróżnienie takich metod postępowania ze ściekami jako dopuszczalnych m.in. pod warunkiem uzyskania pozwolenia), to znaczy, że bez wyraźnego wskazania takie metody nie byłyby w ogóle dopuszczalne.

Drugą z metod regulacji jest brak wyraźnego wskazania tzw. „powierzchniowego” gospodarowania ściekami jako metody dopuszczalnej Republika Litewska, Konfederacja Szwajcarska, Królestwo Norwegii i Republika Czeska).

W prawie litewskim opisano dopuszczalne kryteria miejsc wprowadzania ścieków do środowiska, a następnie przedstawiono zamknięty katalog wraz z pożądaną kolejnością) dopuszczalnych odbiorników ścieków. Jednym z możliwych odbiorników ścieków jest grunt, ale – inaczej niż w przypadku wód – zdecydowano się na wyraźne określenie metody pozbywania się ścieków, tj. ich „infiltracja” pkt 9 litewskiego rozporządzenia w sprawie gospodarowania ściekami / *Dėl Nuotekų*

tvarkymo reglamento patvirtinimo). W sytuacji, gdy prawodawca litewski uznał, że ścieki mają być infiltrowane do gruntu, aby takie postępowanie z nimi było zgodne z prawem, to ta metoda musi odnosić się do wszystkich ścieków odprowadzanych, a nie tylko ich części. Część ścieków, w tym substancji w nich obecnych, nie może być poddawana parowaniu z powierzchni ziemi lub osadzać się na powierzchni ziemi, w tym na istniejącej roślinności lub innych obiektach, czy też przedmiotach.

W prawie szwajcarskim określono warunki „infiltracji” ścieków do gruntu jako alternatywę dla wprowadzania ścieków do wód art. 8 ust. 2 szwajcarskiego rozporządzenia w sprawie ochrony wód / *Gewässerschutzverordnung*). W sytuacji, gdy prawodawca szwajcarski uznał, że ścieki mogą jedynie infiltrować do gruntu, aby takie postępowanie z nimi było zgodne z prawem, to ta metoda musi odnosić się do wszystkich ścieków odprowadzanych, a nie tylko ich części. Część ścieków, w tym substancji w nich obecnych, nie może być poddawana parowaniu z powierzchni ziemi lub osadzać się na powierzchni ziemi, w tym na istniejącej roślinności lub innych obiektach, czy też przedmiotach.

W prawie norweskim opisano dopuszczalne lokalizacje miejsc wprowadzania ścieków do środowiska. Jedno z kryteriów sformułowano dla ich „wprowadzania do gruntu”, przy czym jest to możliwe wyłącznie w odniesieniu do gruntów o określonych właściwościach § 12-11 lit. c norweskiego rozporządzenia w sprawie ograniczenia zanieczyszczeń / *Forskrift om begrensning av forurensning*). Jeżeli prawodawca norweski uznał, że ścieki można wprowadzać tylko „do gruntu”, który jednocześnie nie może być dowolnym gruntem, to tzw. „powierzchniowe” gospodarowanie ściekami nie spełnia wymagań zbliżonych do obecnych w prawie polskim, tj. wprowadzania ścieków „do ziemi” a nie „na ziemię”).

W prawie czeskim przewidziano prawną podstawę do dopuszczenia możliwości infiltracji ścieków przez „warstwy glebowe” jako alternatywę dla wprowadzania ścieków do wód powierzchniowych § 38 ust. 8 czeskiej ustawy wodnej / *Vodní zakon*). W sytuacji, gdy prawodawca czeski uznał, że ścieki można infiltrować przez „warstwy glebowe”, to ta metoda musi odnosić się do wszystkich ścieków odprowadzanych, a nie tylko ich części. Część ścieków, w tym substancji w nich obecnych, nie może być poddawana parowaniu z powierzchni pierwszej „warstwy glebowej” lub osadzać się na niej, w tym na istniejącej roślinności lub innych obiektach, czy też przedmiotach.

Każde z opisanych powyżej stosowanych w Europie metod konstruowania regulacji cechuje wspólny mianownik, wynikający z dorobku nauk przyrodniczych: „w dziedzinie nawadniania terenów rolniczych i zielonych, nawadnianie wodą odzyskaną ma ogromny potencjał zastosowania. **Jednocześnie badania potwierdziły, że woda odzyskana może zawierać różne toksyczne substancje śladowe (takie jak zanieczyszczenia organiczne, jony metali ciężkich itp.) oraz mikroorganizmy chorobotwórcze** [wyróżnienie – przyp. aut.]. **Zanieczyszczenia te przedostają się do gleby, roślinności i wód gruntowych wraz z nawadnianiem i gromadzą się, co może szkodzić ekosystemowi gleba-roślina, powodować pewne zanieczyszczenie wód gruntowych, a następnie zagrażać zdrowiu ludzkiemu [...]. Dlatego nawadnianie wodą odzyskaną musi być regulowane przez określone przepisy i regulacje a także przez pewne standardowe wytyczne** [wyróżnienie – przyp. aut.]”¹². W konsekwencji, niektóre metody postępowania ze ściekami oczyszczonymi można stosować dopiero wtedy, gdy zostanie to wyraźnie uznane za zgodne z prawem, a nie wyłącznie dorozumiane i niepotwierdzone wprost w treści właściwych przepisów. **Specyfika i możliwe zagrożenia związane ze stosowaniem tzw. „powierzchniowego” gospodarowania ściekami powodują, że perspektywy ich stosowania podlegają istotnym ograniczeniom – albo są dopuszczalne, choć są wtedy obwarowane wymaganiami dodatkowymi (reglamentacyjnymi,**

¹² P. Zhao et al., *Comparison of international standards for irrigation with reclaimed water*, “Agricultural Water Management” 2022, vol. 74, s. 2.

sprawozdawczymi i kontrolnymi), albo nie są wskazane jako dopuszczalne. Potencjalny wpływ stosowania takich metod na otoczenie przesądza o niezbędności rzetelnego nadzoru nad nimi ze strony właściwych organów władzy publicznej.

6. Konieczność uzupełnienia dotychczasowych działań organów władzy publicznej przez działania organów właściwych w sprawach zdrowia publicznego

Dotychczasowe działania organów władzy publicznej właściwych w sprawach gospodarki wodnej, choć kluczowe z punktu widzenia ochrony zasobów wodnych, nie są wystarczające, aby kompleksowo ocenić i ograniczyć zagrożenia związane z tzw. „powierzchniowym” rozprowadzaniem ścieków pochodzących z przydomowych oczyszczalni ścieków. Organy te koncentrują się na aspektach techniczno-środowiskowych i formalnoprawnych zwykłego korzystania z wód, natomiast nie posiadają prawnych narzędzi do oceny bezpośredniego wpływu takich praktyk na zdrowie publiczne i higienę środowiska. W związku z tym niezbędne jest, aby środki administracyjne podejmowane przez organy władzy publicznej właściwe w sprawach gospodarki wodnej były uzupełnione przez bieżący i efektywny nadzór organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz współdziałanie z innymi właściwymi organami władzy publicznej, w tym organami wykonawczymi gmin odpowiedzialnymi za nadzór nad utrzymywaniem czystości i porządku przez właścicieli nieruchomości, m.in. w zakresie utrzymywania należytego stanu higienicznego nieruchomości i pozbywania się nieczystości ciekłych zgodnie z prawem oraz wymaganiami ochrony środowiska i gospodarowania wodami. **Tylko wszechstronne połączenie kompetencji organów władzy publicznej różnych szczebli i stopni pozwoli skutecznie chronić zarówno zdrowie publiczne, jak i środowisko.** Przykłady z innych państw europejskich

potwierdzają, że wyłącznie kompleksowe i pozbawione niedomówień nadzorowanie stosowania takich metod zabezpiecza interesy ludności i środowiska.

Jesteśmy przekonani, że zainteresowanie i współpraca właściwych organów władzy publicznej poważnym niebezpieczeństwem sanitarnym i środowiskowym dla ludności w związku z tzw. „powierzchniowym” gospodarowaniem oczyszczonymi ściekami przyniesie wymierne korzyści i przyczyni się do wypracowania rozwiązań pozwalających na zażegnanie zagrożeń z tym związanych. Z punktu widzenia zdrowia publicznego i higieny środowiska jako dobra wspólnego niezbędne staje się podjęcie – pod nadzorem Ministra Zdrowia – odpowiednich środków i działań przez Głównego Inspektora Sanitarnego kierującego Państwową Inspekcją Sanitarną, równoległych do działań wykonywanych przez organy władzy publicznej właściwe w sprawach gospodarki wodnej.

Podsumowując, niniejsza petycja dotyczy kluczowego problemu ochrony zdrowia publicznego związanego z tzw. „powierzchniowym” gospodarowaniem oczyszczonymi ściekami z przydomowych oczyszczalni ścieków, polegającym np. na zraszaniu nimi terenów w pobliżu skupisk ludzkich. Badania naukowe potwierdzają obecność w takich ściekach poważnych zagrożeń dla higieny środowiska. Ministerstwo Infrastruktury i Wody Polskie wykluczyły dopuszczalność takiego rozprowadzania ścieków, podkreślając m.in. możliwe zagrożenia sanitarne i epidemiologiczne. Dotychczasowe działania organów właściwych w sprawach gospodarki wodnej nie obejmują wszystkich aspektów takiego postępowania ze ściekami. Niezbędne jest pilne podjęcie przez Głównego Inspektora Sanitarnego działań w ramach międzyinstytucjonalnej współpracy, zapewniającej systemową ochronę zdrowia ludności i środowiska.

Mając na uwadze powyższe, wnosimy jak na wstępie.

Załączniki:

- kopia pisma Dyrektora Departamentu Usług Wodnych Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej z 29 października 2024 r., znak:
- kopia pisma Zastępcy Dyrektora Departamentu Prawnego Ministerstwa Infrastruktury z 6 maja 2025 r., znak:

- kopia pisma Zastępcy Dyrektora Departamentu Gospodarki Wodnej Ministerstwa Infrastruktury z 20 maja 2025 r., znak:
- kopia pisma Zastępcy Prezesa Wód Polskich ds. Usług Wodnych z 24 lipca 2025 r., znak:
- kopia pisma Zastępcy Dyrektora Departamentu 16 Gospodarki Wodnej Ministerstwa Infrastruktury z października 2025 r., znak: odpowiedź na petycję z 25 sierpnia 2025 r.);
- kopia pisma Zastępcy Dyrektora Departamentu Ministerstwa Gospodarki Wodnej Infrastruktury z 16 października 2025 r., odpowiedź na petycję znak: z 26 sierpnia 2025 r.).